

„Politica externă a Moldovei necesită o revigorare de ansamblu”

Interviu acordat de către deputatul Iurie LEANCĂ reporterului „B&F-Profit”, Igor VOLNIȚCHI

B&F-Profit: *Fiind de mulți ani în presă, v-am urmărit evoluția politică, inclusiv pînă în anul 2001, cînd v-ați retras din politică și din viața publică. Mi s-a creat impresia că atunci ați părăsit politica cu deznădejde. Acum ați revenit și așa vrea să vă întreb: ce v-a determinat să faceți acest pas?*

I.L.: Doar o mică precizare – pînă acum cinci luni, eu nu am fost niciodată în politică. Pînă în 2001, am fost angajat al Ministerului Afacerilor Externe, adică am fost funcționar public. După alegerile parlamentare din 1998 am fost numit ministru-adjunct, iar în Guvernul Sturza – prim-vice-ministru al afacerilor externe. Am fost propus în funcție de partide politice, tinîndu-se cont exclusiv de experiența mea profesională – nu

am fost membru de partid și nu am fost afiliat politic. Am promovat ceea ce au constituit, din punctul meu de vedere, interesele naționale ale Republicii Moldova și am contribuit la realizarea lor cu colegii mei din Ministerul de Externe.

Cel mai important proiect pe care am reușit atunci să-l concepem și să demaram implementarea lui a fost obiectivul integrării europene, care, de altfel, nu a fost lansat de comuniști sau de altcineva, ci de noi la finele anului 1997 – începutul anului 1998. De altfel, înainte de a fi numit ministru-adjunct, am fost ambasador cu misiuni speciale pentru integrare europeană. În acea perioadă am încercat să schimbăm percepția asupra Moldovei în capitalele europene. A fost un obiectiv dificil, dat fiind faptul că

Moldova era percepută doar ca membru al CSI, așezată într-o zonă gri, departe de frontierele de atunci ale UE. Totodată, a trebuit să depunem eforturi susținute pentru a convinge și colegii de la alte ministere că integrarea europeană este nu doar un obiectiv pe plan extern, ci și intern.

În 2001, după ce au venit comuniștii la putere, am plecat de la Externe din motive foarte clare. După cinci luni de conlucrare cu ei, mi-am dat seama că nu pot să-i influențez din interior, nu pot să-i axez pe niște obiective pe care eu le consideram necesare pentru transformarea Republicii Moldova într-o țară stabilă și prosperă. Atunci mi-am dat demisia, și nu am fost concediat, după cum afirma recent domnul Voronin.

În 2009, în ianuarie, am decis să intru în politică pentru prima dată. Decizia respectivă a fost dictată, în primul rând, de înțelegerea faptului că Republica Moldova degradează, în loc să evolueze, să progreseze, să aibă instituții ale statului funcționale, să asigure ceea ce se numește separarea și echilibrul puterilor, să ne apropiem de UE și de NATO, să avem o politică externă care să ne permită, în primul rând, existența unor relații bune cu țările vecine. Pe toate planurile am sesizat un regres și atunci am zis că este o lașitate, este absolut incorect pentru cei care au acumulat o anumită experiență să stea deoparte. După plecarea de la MAE, am activat în cadrul companiei ASCOM, Înaltului Comisariat OSCE pentru minorități naționale etc., ceea ce mi-a permis să-mi extind cunoștințele și expertiza, să am o înțelegere mai bună a diverselor fenomene complexe. Consider că și eu, și alții care dispun de cunoștințe și experiență, trebuie să se implice, dar nu să stea deoparte și să se vâiețe cât de rău este în Moldova.

Am ales cu multă grijă entitatea politică care trebuia să mă reprezinte plenar și pe acest motiv am aderat la PLDM. De atunci, fiind pentru prima dată în politică, învăț ce înseamnă politică și a fi politician.

B&F-Profit: Este politica un joc atât de murdar, după cum se spune?

I.L.: După cum am spus, nu am fost în politică, dar politica moldovenească, din ceea ce am observat, a fost deseori arenă pentru niște jocuri murdare. Ceea ce este sigur e faptul că pînă recent politica moldovenească nu a însemnat, în primul rând, edificarea unei clase politice care ar lucra pentru anumite valori și principii. Din păcate, o bună parte a politicienilor noștri a dat dovadă de prea multă „flexibilitate”, a ignorat, atunci cînd le-a convenit, principiile pe care pretindeau că le promovează. Pentru mulți politicieni de la noi politica a fost o șansă de a veni la putere și a-și face mendrele. Unul din motivele pentru care am ales PLDM este că partidul respectiv a încercat să aducă un suflu nou în politica moldovenească, demonstrînd că și la noi se poate instaura un climat bazat pe moralitate, pe principii, pe respect față

de angajamentele asumate și promisiunile făcute în raport cu cetățenii moldoveni. Cred că în Republica Moldova se ajunge acum la o fază importantă (și acest lucru se vede deja) - pentru prima dată avem politicieni care-și respectă angajamentele, viziunea și valorile pe care le declară. Sper că vom reuși să schimbăm într-o manieră calitativă și cantitativă situația din politica moldovenească.

B&F-Profit: Nu vă este teamă că vă veți pierde fața de tehnocrat, fiind în politică activă?

I.L.: Nu mi-e teamă, pentru că și în politica moldovenească e timpul să apară politicieni care au experiență bună în domenii concrete, pe de o parte, dar, totodată, au o înțelegere bună și despre procesul politic în ansamblu. Și în acest sens PLDM iarăși este un exemplu pozitiv. În partid avem o echipă extraordinară de oameni care sînt nu doar politicieni, dar, totodată, și profesioniști în diverse domenii: economiști buni, juriști buni etc. În ceea ce privește experiența pe care am acumulat-o în domeniul politicii externe, mă avantajează și pe mine personal, dar și partidul din care fac parte.

B&F-Profit: Se pare că reformarea spectrului politic are loc pe dreapta și pe centru, dar nu prea se resimte pe partea stîngă. Credeți că și stînga politică ar putea fi reformată?

I.L.: Din păcate, nu tot ce e logic și rațional se întîmplă în Republica Moldova. Avem mai multe exemple de evoluții iraționale, cum ar fi apropierea între extrema stîngă și cea dreaptă. Oricum, ar fi fost bine să se producă o schimbare și pe segmentul de stînga și această reminiscență a regimului totalitar sovietic, care este Partidul Comuniștilor, să se reformeze și ca denumire, dar ceea ce este și mai important, ca esență, ca acțiune. Din păcate, acesta rămîne un partid ortodox, nereformat și nu prea văd șanse ca el să treacă printr-o metamorfoză de modernizare într-o perioadă previzibilă.

B&F-Profit: Este vreo legătură între reformarea PCRm și procesul de integrare europeană?

I.L.: Legătura a fost directă, cel puțin, pe parcursul guvernării lor. PCRm s-a

aflat la putere opt ani și felul în care a conceput acest partid să promoveze obiectivele de politică externă, inclusiv procesul de integrare europeană, ne-a afectat pe noi toți. Din start comuniștii au venit cu alte lozinci, dar ulterior au preluat integrarea europeană în scopuri electorale, dîndu-și seama că s-a schimbat starea de spirit din societate. Era nevoie de această schimbare de atitudine pentru a fi pe val. Din păcate, au preluat doar lozinca, dar nu au făcut nimic în sensul realizării plene a acestui obiectiv nici pe plan intern, nici pe plan extern. Dacă m-ați întreba dvs., în ce măsură ne-am apropiat de UE din 2001 și pînă în prezent, nu aș vrea să exagerez, dar cu mici excepții pe plan legislativ (deoarece nici aici nu s-a realizat o evaluare de ansamblu a compatibilității cadrului legal cu cel comunitar), mișcarea a fost doar într-un singur sens, UE apropiindu-se de noi, și nu invers.

B&F-Profit: Sînteți unul din „părinții” ideii de integrare europeană a Republicii Moldova, iar comuniștii pretind că și ei sînt autori ai acestei idei. V-aș ruga să faceți o comparație dintre cum ați văzut atunci, la începuturi, ideea de integrare europeană și cum a evoluat ea ulterior, inclusiv în timpul guvernării comuniste.

I.L.: Nu cred că e cazul să discutăm prea mult despre cine este „părintele” ideii – e suficient să urmărim evenimentele cronologic, să vedem cînd au fost formulate primele mesaje în acest sens de la Chișinău către Bruxelles prin care ne-am expus clar voința noastră de a demara procesul de integrare europeană. Primele mesaje au fost transmise la finele anului 1997. Funcția pe care am deținut-o eu a fost primul semnal, materializat și la nivel instituțional că noi vrem să mergem pe calea integrării europene. Cert este însă faptul că pentru noi a fost mult mai dificil. Comuniștii au beneficiat de schimbări de anvergură pe continentul european. În 1998, România nu era membru al UE și avea mari dificultăți în acest sens și pentru Moldova era mult mai greu să atragă atenția Bruxelles-ului. Cînd comuniștii au început să fie preocupați, după cum spuneau ei, de integrarea europeană,

frontiera vestică a Moldovei devenise deja frontiera estică a UE. Și UE a început să gândească altfel despre starea actuală și perspectivele în relația cu Moldova și alte țări vecine. Din păcate, această șansă unică pentru Moldova nu a fost folosită cu eficiență. Dacă ne gândim la calitatea conlucrării din punct de vedere politic, pe plan comercial, al asistenței de care beneficiem din partea UE – vedem că loc pentru mai bine este foarte și foarte mult. UE este o organizație în dezvoltare, care dorește să joace un rol important atât pe continentul european, cât și pe plan mondial și să nu înțelegi ce înseamnă asta, să nu poți trage maximum de beneficii de pe urma acestui fapt este un mare deserviciu adus țării. Din păcate, autoritățile moldovenești s-au limitat la mimarea unor acțiuni și declarații triumfaliste despre integrarea europeană, în realitate însă îndepărtându-ne tot mai mult de ceea ce înseamnă valori și standarde europene. Ne promiteau că deja în 2007 vom obține statutul de țară candidat pentru aderare la UE, dar iată că sîntem în 2009 și constatăm că perspectiva de apropiere de UE rămîne a fi un orizont la fel de îndepărtat pentru cetățenii moldoveni. Noi am dat permanent pretexte UE să nu ne apropie, prin faptul că nu ne-am onorat angajamentele, nu ne-am făcut temele de acasă. E necesar să te racordezi la standardele UE, la valorile lor și doar în acest moment ești privit cu totul și cu totul altfel. UE e preocupată mereu de o multitudine de probleme – de reformare internă, bugetare, externe (ba e conflict în Ucraina, ba relația cu Rusia necesită atenție sporită) etc. Și, folosindu-se de aceste preocupări, dar și de pretextele oferite de noi, UE mereu ne-a ținut în faza în care sîntem acum. Dar interesul este, în primul rînd, de partea noastră. Astăzi sîntem în același proces de cooperare, căci integrarea reală va începe doar în momentul în care tu ești recunoscut ca fiind eligibil pentru aderare. Atunci vine alt sprijin politic, alte fonduri, ești ajutat să ajungi cît mai repede la nivelul lor de viață. Pe noi această dedublare pe plan intern și extern ne caracterizează peste tot. De ce am reacționat în numele partidului la

„După cinci luni de conlucrare cu comuniștii, mi-am dat seama că nu pot să-i influențez din interior, nu pot să-i axez pe niște obiective pe care eu le consideram necesare pentru transformarea Republicii Moldova într-o țară stabilă și prosperă. Atunci mi-am dat demisia” – Iurie Leancă.

acest nou concept precum că UE nu este un proiect geopolitic? Pentru că iarăși este o distorsionare a ceea ce înseamnă integrare europeană, a ceea ce înseamnă Uniunea Europeană. UE nu e doar un club economic, UE e o organizație politică distinctă, care este în plin proces de edificare a dimensiunii sale de politică externă și securitate. Este o miopie politică să nu înțelegi că apropierea de UE înseamnă construirea unei relații mult mai strînse decît ceea ce ar fi parteneriat strategic. Aderarea la UE înseamnă și cedarea benevolă a unei părți importante a suveranității. Nu poți merge pe ideea că integrarea europeană înseamnă doar mai mulți bani de la UE, iar partener strategic ne rămîne altcineva. Poate cineva din Partidul Comuniștilor să definească ce înseamnă pentru ei parteneriat strategic, ce înseamnă, de fapt, această noțiune? Îmi pun această întrebare fiindcă nu există o definiție clară în acest sens și am vorbit despre acest lucru cu mulți diplomați străini. Iar în lipsa unei definiții clare, general acceptate, noțiunea este interpretabilă și, de regulă, în folosul celui mai puternic.

B&F-Profit: În opinia unor analiști politici, anume această dependență excesivă față de Rusia îi determină pe comuniștii să aibă un comportament dublu. Cum credeți, cît de mult poate influența factorul rusesc procesul de integrare europeană a Republicii Moldova?

I.L.: Relația cu Rusia este, din punctul meu de vedere, una esențială pentru țara noastră. Rusia rămîne a fi un factor important, în primul rînd, pe plan regional, dar cu ambiții și cu anumite capacități de a influența evoluțiile și pe plan mondial. Nu la o scară comparabilă cu perioada sovietică, dar, oricum, dispune și acum de anumite pîrghii. A ignora în totalitate interesele Rusiei este o ineptie. Rusia este pentru noi și

fosta metropolă, iar relația dintre fosta metropolă și fostele colonii (nu este doar cazul Rusiei, e o situație caracteristică fazei postcoloniale), de regulă, este cu o încărcătură complexă, inclusiv de ordin psihologic. E nevoie de timp pentru a depăși această perioadă. Știm bine, de exemplu, că la originea conflictului transnistrean au fost tocmai aceste reflexe postimperiale. În acest sens este firesc ca această relație să fie nu tot timpul una constantă, ci cu anumite fluxuri și refluxuri. Totodată, importanța Rusiei pentru noi rezultă și din faptul că ea nu e o piață de desfacere de neglijat, și pentru că este o sursă energetică, și pentru că avem în Moldova o importanță minoritate rusă, dar și pentru motivul că mulți moldoveni lucrează în Rusia.

Pe de altă parte, faptul că nu trebuie să ignorăm interesele Rusiei nu înseamnă că trebuie să ne conducem în totalitate de viziunea Moscovei. Relațiile trebuie să se bazeze, în primul rînd, pe respect reciproc, dar aceasta va fi posibil doar atunci cînd noi vom fi o țară cu o economie și instituții funcționale, o țară puternică și previzibilă.

Relația cu Federația Rusă trebuie să fie o mișcare în ambele sensuri. Orice înțelegere urmează să fie rezultatul unui compromis de ambele părți. În același timp, înainte de a-ți exprima acordul, o țară mică, cum este Republica Moldova, urmează să cîntărească extrem de minuțios toate consecințele posibile pe termen mediu și de perspectivă.

Apropo, de problema dependenței. Ar fi foarte bine să se facă azi un studiu amplu pentru a examina în ce măsură sîntem dependenți de Rusia în raport cu anii 90 ai secolului trecut. La o primă analiză, din punctul meu de vedere, această dependență s-a diminuat foarte și foarte mult. Dacă în anii 90 noi plăteam un preț la gaze mai mare decît alte țări din spațiul postsovietic, dar sub

nivelul mediu european, astăzi, în linii mari, noi plătim prețuri comparabile cu cele achitate de statele europene. Iar dacă adăugăm aici și politica tarifară a „Moldova-Gaz” față de consumator, care, de fapt, este mai mult o filială a „Gazprom”-ului, prețul plătit de noi este chiar mai mare decât cel achitat de unele state europene.

Și piața de desfacere nu mai este cea de altă dată – exportatorii noștri au pierdut o cotă importantă ca urmare a sancțiunilor impuse nouă de Moscova în 2006 și acum e foarte greu de revenit în condițiile unei concurențe acerbe.

Ca urmare, dependența Moldovei de Rusia s-a diminuat considerabil. Se menține dependența mare doar la capitolul reglementare a conflictului transnistrean. Dar și aici trebuie să analizăm la rece esența lucrurilor. Da, interesul nostru major este revenirea Transnistriei la matca țării, dar contează și cu ce preț revine aceasta, când trebuie să revină, în ce formulă. Am convingerea că soluționarea conflictului transnistrean este un obiectiv pe termen, cel puțin, mediu și de aici trebuie să pornim. Declarațiile că reglementarea conflictului poate fi realizată în curînd sînt nu doar contraproductive, dar și periculoase. Responsabilitatea oricărei guvernări de la Chișinău constă, în primul rînd, în realizarea celui mai important deziderat, care depinde doar de noi: transformarea teritoriului dintre Prut și Nistru, controlat de autoritățile constituționale ale țării, într-o entitate funcțională, prosperă, stabilă și atractivă. Doar astfel vom reuși să creăm premise pentru o reunificare a țării pe o bază durabilă, în interesul tuturor cetățenilor moldoveni. Să nu uităm și de alt element – după o perioadă de cîteva sute de ani de „vecinătate” între

noi și Rusia se află o altă țară. Această transformare geostrategică este esențială pentru noi, cu conotații și consecințe multiple. Lipsa unei frontiere comune înseamnă lipsa unor probleme potențiale. Ucraina este un factor, care, din păcate, de această guvernare a fost neglijat. Uitați-vă la acțiunea Ucrainei în conflictul georgian și comparați-o cu poziția Kiev-ului vizavi de conflictul transnistrean, unde Ucraina are interese mult mai mari! Din punctul meu de vedere, rolul și capacitatea Ucrainei de a influența soluționarea conflictului transnistrean nu este mai mic decât rolul Rusiei.

Azi, relația noastră cu Rusia, țările vecine, UE are la bază alte forțe motrice decât cele care au existat la începutul anilor 90.

B&F-Profit: Ați fost desemnat de PLDM drept candidatul formațiunii la funcția de ministru al afacerilor externe. PLDM este creditat cu șanse reale de a ajunge în viitorul apropiat la guvernare. Dacă veți ajunge ministru, ce veți schimba în politica externă a țării? Care vor fi reperele de bază în activitatea Ministerului Afacerilor Externe, condus de dvs.?

IL.: Într-adevăr, în cabinetul din umbră al PLDM am fost candidatul pentru acest fotoliu. Deși întrebarea dvs. este, deocamdată, una ipotetică, sper că într-un viitor nu chiar îndepărtat acest lucru se va întîmpla. Politica externă a Moldovei necesită o reasezare de ansamblu atît la nivel de formulare a obiectivelor, intereselor naționale, cît și la nivel de restructurare a mecanismelor de promovare a acestor interese. Ministerul de Externe al Republicii Moldova a fost clădit cu multă dificultate și investiții mari din momentul declarării independenței Republicii Moldova. Mi-am petrecut

cincisprezece ani frumoși la MAE, am fost printre primii angajați ai acestui Minister, am contribuit cu umilele mele capacități la dezvoltarea lui. A fost un proces dificil, costisitor. A durat mult pînă au fost școlii viitorii diplomați. Vreau să vă zic că în 1999-2000 Ministerul de Externe era o unitate funcțională, cu experți extrem de profesioniști și experimentați și dacă compari ce s-a ales din acest Minister în opt ani de guvernare comunistă, constatăm o stare absolut regretabilă: de fapt, putem vorbi fără exagerare despre un soi de epurare profesională aplicată de conducerea MAE în această perioadă. Cei mai buni au plecat ca și mine, din motive de principii, sau au fost forțați să plece pentru că acolo oamenii care au alte principii nu sînt tolerați. În anii 90 MAE a lansat nu doar ideea de integrare europeană, ci și alte obiective, care cu timpul s-au transformat în obiective naționale. Pregătirea obținută de noi peste hotare era transmisă altora, dar, din păcate, din 2001 încoace, Ministerul s-a transformat într-un simplu executor al deciziilor luate în altă parte. MAE este o structură total lipsită de transparență, nu se știe care este procesul de elaborare a deciziilor, cum se adoptă acestea, care sînt pîrghiile și motivele.

Altă chestiune este că orice minister de externe are un purtător de cuvînt, care săptămînal ține briefinguri pentru a transmite mesaje în interior și exterior. Contribuabilul trebuie să știe pentru ce se cheltuiesc banii lui de către acest Minister. În 1999, cu greu, am instituit acest mecanism de comunicare, dar în 2001 el a dispărut. Cine știe azi cu ce se ocupă așa-numitul MAEIE? Din puținele comunicate de presă nu poți să-ți creezi o impresie în acest sens. Din punctul meu de vedere, indiferent unde m-aș afla – acolo sau în opoziție, Ministerul Afacerilor Externe necesită o revigorare în interesul Republicii Moldova, o reasezare pe alte temelii a ceea ce înseamnă un departament funcțional de externe. Această revigorare trebuie făcută nu doar pentru politica externă, ci și pentru evoluția armonioasă de ansamblu a Republicii Moldova.

B&F-Profit: Vă mulțumim pentru interviu. ■

„Relația cu Rusia este, din punctul meu de vedere, una esențială pentru țara noastră. Rusia rămîne a fi un factor important, în primul rînd, pe plan regional, dar cu ambiții și cu anumite capacități de a influența evoluțiile și pe plan mondial. Nu la o scară comparabilă cu perioada sovietică, dar, oricum, dispune și acum de anumite pîrghii. A ignora în totalitate interesele Rusiei este o ineptie” – Iurie Leancă.

Cît vor costa inițiativele prezidențiale?

Igor VOLNIȚCHI

INIȚIATIVELE PREZIDENȚIALE ÎN VEDEREA DEPĂȘIRII EFECTELOR CRIZEI FINANCIARE AU FOST PE LARG DISCUTATE ÎN PRESĂ, DAR NIMENI NU A CALCULAT COSTUL LOR.

Recent, șeful statului a venit cu un șir de inițiative în vederea depășirii efectelor crizei, care prevăd schimbări radicale în sistemul fiscal. Astfel, TVA urmează să fie majorată de la 20% la 22%, defalcările de ordin social – reduse cu 5%, iar impozitul pe venit pentru persoanele fizice stabilit la nivel de cotă unică de 15% (în prezent,

În 2009, patronii urmează să plătească în bugetul asigurărilor sociale de stat ceva mai mult de 5 mlrd. lei. Dacă inițiativa prezidențială va deveni lege, acest buget va pierde cam a șasea parte din sumă sau peste 800 mil. lei.

în Moldova acest impozit are două cote – 7% pentru veniturile de pînă

la 25 200 lei și 18% - pentru restul veniturilor).

Este evident că șeful statului a mizat să obțină venituri suplimentare la buget de pe urma majorării cotei TVA. Or, acesta este impozitul de bază care are un rol decisiv la completarea bugetului. Calculul șefului statului a fost unul corect. Or, datele Biroului Național de Statistică arată că, în primele patru luni ale anului curent, Moldova a exportat producție în sumă de \$372,6 mil. (cu 21,9% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului trecut), iar importul a constituit \$1,023 mlrd. (mai puțin cu 38,6%).

În bugetul-2009, TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova este calculată la nivelul de 4,071 mlrd. lei, iar TVA la mărfurile importate – 8,820 mlrd. lei. Adică, în total, TVA urmează să furnizeze țării sub 13 mlrd. lei, dintre care peste 1,8 mlrd. sînt restituite ulterior agenților economici. Reiese că 11 din cele 17 mlrd. lei, prevăzute de buget la capitolul venituri, revin exclusiv TVA. Aceste venituri însă riscă să se diminueze cu circa o treime, dacă, pînă la finele anului, se păstrează tendința înregistrată în primele patru luni de diminuare a exporturilor și, în special, a importurilor. Un calcul brut (care nu este unul oficial), arată că, pînă la finele anului, ponderea TVA în buget ar putea scădea pînă la 7-8 mlrd. lei. Inițiativa președintelui, dacă va fi acceptată, ar ajuta la colectarea suplimentară în buget a 140-160 mil. lei. Nu este o sumă mare, dar, în condiții de criză, ea nu poate fi neglijată.

Efectele economice ale acestei inițiative vor fi, în mare parte, pozitive – statul va cîștiga un ban în plus, iar pentru agenții economici diferența

Un calcul brut arată că, pînă la finele anului, ponderea TVA în bugetul de stat ar putea scădea pînă la 7-8 mlrd. lei. Inițiativa Președintelui, dacă va fi acceptată, ar ajuta la colectarea suplimentară în buget a 140-160 mil. lei.

nu va fi mare, căci ei vor include cele 2% suplimentare în costul final al produsului. Efectele sociale însă vor fi negative, deoarece prețurile la unele mărfuri și servicii vor crește ușor, iar aceasta va influența sporirea inflației.

Inițiativa prezidențială privind reducerea contribuției de asigurări sociale pentru agenții economici de la 23% la 18% ar putea conduce la descătușarea activității economice, dar pune în pericol executarea bugetului asigurărilor sociale de stat. Astfel, veniturile calculate ale bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2009 sînt de 7,514 mlrd. lei. Circa 85% dintre acestea (6,42 mlrd. lei) revin contribuțiilor de asigurări sociale de stat. Ponderea agenților economici în această sumă este de circa 4/5, iar a salariaților – de circa 1/5. Adică, patronii urmează să plătească ceva mai mult de 5 mlrd. lei. Dacă inițiativa prezidențială va deveni lege, bugetul asigurărilor sociale de stat va pierde cam a șasea parte din sumă sau peste 800 mil. lei. Desigur, toate aceste calcule sînt făcute cu o mare doză de aproximație, cu atît mai mult cu cît nu se știe nici măcar dacă bugetul va fi îndeplinit în condiții de criză la nivelul scontat inițial. Oricum, aceste calcule ne dau posibilitate să facem unele concluzii. Nu este exclus că Președintele a luat în calcul și altă posibilitate – cu o povară fiscală mai mică, agenții economici

vor fi tentați să-și scoată veniturile la vedere, să nu mai dea bani în plic și atunci bugetul nu numai că nu va avea de suferit, dar chiar va obține mai multe mijloace financiare decât se credea inițial.

Este greu de calculat efectul financiar al inițiativei privind instituirea cotei unice de 15% pe veniturile persoanelor fizice, dar, la sigur, efectul social va fi unul negativ. Or, în rezultat, se va transfera presiunea fiscală de la persoanele cu venituri mari la cetățenii săraci. Astfel, pentru peste mai mult de 56% din numărul total al angajaților cota unică este majorată de la 7% la 15%. În mod deosebit vor avea de suferit angajații din agricultură – peste 80% din numărul total de angajați; cei din sectorul educației – 75,5%; din sfera sănătății – 62%; din cultură – 86% etc.

În general, introducerea cotei unice la venitul persoanelor fizice este o idee bună, care demult trebuia implementată. Numai că ea nu trebuie corelată cu diminuarea efectelor crizei, ci cu necesitatea de a-i determina pe cetățeni să-și scoată veniturile din umbră. Adică, nu cei care plătesc acum mai puțin trebuie ridicați aproape la nivelul celor care plătesc mai mult, ci invers – cei care plătesc mai mult trebuie coboriți la nivelul celor care plătesc mai puțin. O cotă unică de 7% ar fi fost rezonabilă și ar fi dat efecte benefice imediate. Cu atît mai mult cu cît restul inițiativelor prezidențiale nu prevăd înlesniri pentru cetățeni, ci doar pentru agenții economici (menținerea cotei 0 pentru venitul reinvestit, diminuarea defalcărilor în Fondul Social). Și chiar povara aceleiași majorări a TVA pînă la 22%, în final, tot pe umerii cetățenilor cade. ■

Instituirea cotei unice de 15% pentru venitul persoanelor fizice va afecta circa 56% din numărul total al angajaților din Republica Moldova.

De unde au luat partidele bani în alegeri?

Igor VOLNIȚCHI

O ANALIZĂ A RAPOARTELOR FINANCIARE PREZENTATE DE CONCURENȚII ELECTORALI LA CEC DOVEDEȘTE CĂ MAJORITATEA DINTRE ACEȘTIA AU FOST FINANȚAȚI DE PROPRII MEMBRI, IAR CEI MAI MULȚI BANI I-AU CHELTUIT PE PUBLICITATE ȘI SERVICII TIPOGRAFICE.

În campania electorală a alegerilor parlamentare din 2005, partidele au avut dreptul să cheltuiască pînă la 12 mil. lei fiecare, iar candidații independenți - pînă la 500 mii lei. Aceste sume au depășit, practic, în jumătate limitele stabilite pentru alegerile precedente. Prin majorarea plafonului, CEC a urmărit scopul „scoaterii din umbră” a veniturilor și cheltuielilor concurenților electorali, dar se pare că acest lucru nu prea i-a reușit. Or, analiza rapoartelor financiare ale partidelor și candidaților independenți dovedește că acestea poartă mai mult un caracter declarativ, formal, iar adevăratele venituri și cheltuieli nu sînt reflectate în ele.

Cine și cît a cheltuit și ce sume au rămas pe conturi după alegeri

Cei 21 de concurenți electorali (15 partide și 6 candidați independenți) au cheltuit în alegerile parlamentare în total 28,7 mil. lei.

Datele CEC arată că cel mai mult a cheltuit Partidul Comuniștilor - 6,76 mil. lei, urmat de Partidul Social-Democrat - 4,36 mil. lei, Alianța „Moldova Noastră” - 4,15 mil. lei, Partidul Liberal Democrat din Moldova - 4,14 mil. lei, Mișcarea „Acțiunea Europeană” - 2,58 mil. lei.

Partidul Democrat din Moldova a cheltuit 1,86 mil. lei, Partidul Liberal - 1,67 mil. lei, iar Partidul Popular Creștin Democrat - 1,38 mil. lei. Celelalte

formațiuni politice au cheltuit mai puțin de un milion de lei, inclusiv Uniunea Centristă, condusă de ex-premierul Vasile Tarlev - 890,7 mii lei.

Trei formațiuni politice nu au cheltuit nici un leu în alegeri - Partidul „Pentru Neam și Țară”, Uniunea Muncii „Patria-Rodina” și Partidul Republican.

Dintre candidații independenți cel mai mult a cheltuit Sergiu Banari - 102,2 mil. lei, iar doi candidați independenți nu au cheltuit nici un ban - Aleksandr Lomakin și Valentina Cușnir.

Cei mai mulți bani după alegeri au rămas pe conturile electorale ale Partidului Liberal - 87,6 mii lei și candidatului independent Ștefan Uritu

- 17,8 mii lei. Pe contul Partidului Comuniștilor au rămas ceva mai mult de 5 mii lei, al candidatului independent Victor Railean - 4,5 mii lei, al Partidului Social-Democrat - 2,5 mii lei.

Pe conturile celorlalți candidați independenți au rămas sume mai mici de o mie de lei, iar pe unele conturi, în general, nici un leu.

Cine a sponsorizat campaniile electorale ale partidelor și unde au fost cheltuiți banii?

Printre cei mai importanți sponsori ai Partidului Comuniștilor se numără SRL „Elat-Profit” - 1,5 mil. lei, „ITS GRUP” SRL - 1 mil. lei, însuși PCRM - 600 mii lei, SRL „Concert Bis” - 24,4 mii lei, Teatrul Național de Operă și Balet - 3,4 mii lei etc. Sume importante de bani (193 mii lei, 180 mii lei etc.) sînt „camuflate” în rapoartele financiare ale comuniștilor. Nu se specifică de la cine vin ele - e scris doar „Dispoziție de încasare” și se dă numărul acesteia.

În alegeri, cea mai mare parte din bani comuniștii au cheltuit-o pentru publicitate electorală la majoritatea televiziunilor, la unele posturi de radio, iar din presa scrisă preponderent s-a alocat pentru astfel de publicații ca „Noutățile Chișinăului”, „Moldova Suverană”, alte ziare care au susținut deschis PCRM în alegeri. Cheltuieli s-au făcut și pentru arenda sediilor în teritorii pentru întâlniri cu alegătorii.

La Partidul Liberal banii au fost dați preponderent de membrii formațiunii, care au devenit ulterior deputați. De exemplu, Anatol Șalaru, Oleg Bodrug, Gheorghe Brega și Mihai Ghimpu au oferit partidului împreună 358,4 mii lei.

Ca și la comuniști, o mare parte din mijloace a mers la publicitatea în presă. Însă, spre deosebire de comuniști, PL a transferat mulți bani mijloacelor audiovizualului din teritoriu.

La Partidul Liberal Democrat din Moldova, ca și la Partidul Liberal, finanțările au fost făcute masiv de membrii de partid, mulți dintre care au ajuns ulterior deputați. De exemplu, numai pînă la data de 17 martie, 18 membri de partid, printre care deputații Vlad Filat, Vitalie Nagacevschi, Iurie

Și în alegerile parlamentare din acest an, adevărații „sponsori” ai partidelor au rămas în „umbră”. Iar dacă e să crezi rapoartelor financiare ale concurenților electorali, apoi cei mai bogați în Moldova sînt membrii de partid.

Leancă, Ion Balan etc., au transferat pe contul electoral al formațiunii 1,4 mln. lei. Majoritatea cheltuielilor, de asemenea, au fost făcute pentru presă.

Alianța „Moldova Noastră” a fost finanțată preponderent de membrii de partid, foști și actuali deputați. De exemplu, chiar în debutul campaniei electorale, pînă la data de 3 martie, 32 de membri de partid, printre care deputații Veaceslav Untilă, Iurie Colesnic, Leonid Bujor, Mihai Silistraru etc., precum și ex-deputații Gheorghe Susarenco, Vasile Pîntea, Ion Ciontoloii etc. au transferat pe contul partidului 2,79 mil. lei. Majoritatea cheltuielilor au fost făcute pentru presă.

La Partidul Social-Democrat circa 100 de membri de partid au transferat peste 2,5 mil. lei, iar alte circa 500 mii lei au fost transferate de businessmanul Victor Șelin și două firme - SRL „Diastil” și SRL „Sel și C”.

Și social-democrații, cea mai mare parte din bani au cheltuit-o pentru publicitate în publicațiile periodice.

Partidul Democrat, de asemenea, s-a bazat pe donațiile membrilor de partid și ale persoanelor care au candidat pe lista sa. De exemplu, pînă la data de 17 martie, 12 membri de partid și candidați au transferat pe contul formațiunii circa 1,5 mil. lei, cea mai mare contribuție fiind a fiului ex-președintelui republicii, Petru Lucinschi, Chiril - jumătate de milion de lei. Contribuția liderului PD, Dumitru Diacov, și a prim-adjunctului său, Oleg Serebrian, a fost de cîte 250 mii lei fiecare, iar ex-deputații Oleg Țulea și Marcel Răducan au oferit 120 mii și 100 mii lei, respectiv. O importantă contribuție a avut și jurnalistul Valeriu Frumusache - 100 mii lei. Și la PD, cei mai mulți bani au mers pentru achitarea publicității electorale.

Partidul Popular Creștin Democrat, ca și majoritatea formațiunilor de opoziție, a fost finanțat preponderent de membrii săi, printre care liderul PPCD, Iurie Roșca, și vicepreședintele acestui partid, Vlad Cubreacov, au alocat cîte 23 mii lei fiecare pînă la data de 3 martie, iar apoi cîte 18 mii și, respectiv, 16 mii lei. Un alt vicepreședinte al PPCD, Ștefan Secăreanu, a alocat inițial 18 mii lei, apoi alte 15 mii lei. Cei mai mulți bani formațiunea i-a alocat pentru cheltuieli tipografice și publicitate tv, iar beneficiarii de bază au fost tipografia PRAG-3, care aparține lui Iurie Roșca, și postul de televiziune EU-TV, care, de asemenea, se presupune că ar fi proprietate a liderului PPCD.

Uniunea Centristă din Moldova a fost finanțată de simpli cetățeni. De exemplu, dacă pînă la data de 3 martie partidul nu a raportat nici un venit, apoi către 17 martie cinci cetățeni (numele cărora nu spune nimic), transferaseră deja în total 300 mii lei. Și ulterior, tot cetățenii au finanțat această formațiune. Cheltuielile UCM au vizat serviciile tipografice, de publicitate, arenda localurilor etc.

Asupra rapoartelor financiare ale altor concurenți electorali am decis să nu ne oprim, dat fiind relevanța și ponderea scăzută a acestora. Dar și datele invocate pînă acum ne conving că lucrurile la capitolul finanțarea partidelor și cheltuielile efectuate de acestea sînt departe de perfecțiune. În alegeri, nu o dată s-a atras atenția asupra faptului că unii cetățeni au transferat partidelor mai mult decît cîștigă. Dar nu s-a mers mai departe de constatări. Este prea puțin probabil că se va reuși schimbarea situației și în campania electorală a alegerilor anticipate, căci timp pentru schimbări esențiale nu mai este. Dar, problema totuși rămîne și va trebui să fie soluționată în perspectivă. ■

Vis de California

*sau de ce San Diego este
destinația perfectă pentru
muncă și odihnă*

Lilia GUREZ, reporter
special „Profit”

ESTE 22 APRILIE, 2009, ORA 04.20 DIMINEAȚA. ZECE JURNALIȘTI DIN REPUBLICA MOLDOVA, PRINTRE CARE ȘI EU, ÎNCEP CĂLĂTORIA SPRE SUA. INIȚIAL, VOM DECOLA CU RUTA CHIȘINĂU-FRANKFURT, IAR DE ACOLO, TIMP DE 11 ORE ȘI JUMĂTATE, VOM ZBURA SPRE ORAȘUL ÎNGERILOR – LOS ANGELES, SUA. PUNCTUL FINAL AL CĂLĂTORIEI ESTE ÎNSĂ SAN DIEGO, AL ȘAPTELEA CA MĂRIME ORAȘ DIN SUA, DE ACEEA ÎNCĂ O ORĂ DE ZBOR CU UN ALT AVION NU MAI SPERIE PE NIMENI. AJUNȘI LA DESTINAȚIE, CINEVA A ÎNȚELES CĂ A RĂMAS FĂRĂ VALIZĂ, IAR ÎN URMĂTOAREA SĂPTĂMÎNA VA PURTA UNUL ȘI ACELAȘI COSTUM ȘI UNA ȘI ACEEAȘI CRAVATĂ. TOTUȘI FRUMUSEȚEA ORAȘULUI CARE URMA SĂ NE FIE CASĂ TIMP DE TREI SĂPTĂMÎNI A COMPENSAT, CRED, ȘI ACEA VALIZĂ PIERDUTĂ UNDEVA PRIN LOS ANGELES.

Călătoria în SUA s-a desfășurat în cadrul programului Community Connections Visitor Exchange Plan (VEP), finanțat de Guvernul SUA, și a avut drept scop principal jurnalismul de investigație și prevenirea corupției. La nivel local, toate acțiunile au fost organizate de către Citizen Diplomacy Council of San Diego (Consiliul pentru Protecția Civilă, San Diego) și a inclus numeroase vizite la diferite structuri media, ONG-uri, precum și diferite organizații de stat, care luptă cu corupția.

Cît de straniu ar părea, dar orașul San Diego, are un singur cotidian, numit „Union Tribune”, care, de altfel, pe parcursul activității sale a câștigat patru premii Pulitzer, ultimul fiind în anul 2006. Totuși din cauza crizei financiare și acest ziar, chiar dacă deține monopolul, nu trăiește cele mai frumoase zile. Chiar la începutul acestui an, proprietarii cotidianului s-au schimbat, iar peste 200 de angajați au fost eliberați din funcție. Ziarul are un tiraj zilnic de 350-370 mii de exemplare, un indicator în scădere din an în an.

Tom Mallory, senior editor: *Este o perioadă foarte grea pentru mass-media din SUA. Înainte, avînd un ziar mare, practic, făceai bani cu ciocanul, acum sîntem nevoiți să facem schimbări radicale nu doar la nivel de angajați, ci și de ziar. De altfel, dacă pînă acum nu prea puneam accentul pe versiunea electronică*

a ziarului, acum am început să investim mai mult în aceasta, căci locuitorii SUA tot mai mult preferă Internetul, decît ziarele pe suport hîrtie. Cît privește publicitatea on-line, apoi aceasta este mult mai accesibilă, căci dacă o pagină de reclamă în ziar costă cîteva mii de dolari, apoi un banner - doar cîteva sute.

Nici posturile de televiziune locale nu o duc mai bine. Majoritatea dintre acestea simt foarte dur criza financiară, or fluxul de publicitate este din ce în ce mai mic.

Greg Dawson, vicepreședinte secția știri, postul de televiziune NBC7: *Practic, criza financiară ne omoară. Cei mai importanți clienți ce ne dădeau publicitate erau din industria automobilelor și construcțiilor. Acum aceștia trec prin perioade dificile și nu mai plasează publicitate la televizor. Din acest motiv am redus deja numărul de angajați cu o treime. De asemenea, în următorii doi ani salariile vor scădea dramatic. Acum salariul unui angajat la TV variază de la \$45 mii pînă la \$130 mii pe an.*

De altfel, în SUA tot mai multe surse mass-media printate au decis să treacă doar la versiunea on-line, căci astfel reușesc să economisească 60% din venituri. În această țară, practic, fiecare persoană are acces la Internet, de aceea viitorul aparține anume acestei surse de informare.

Zack Fox, revista North County

Times: *La momentul de față, revista noastră există atît în formă printată, cît și on-line. Totuși prioritate are Internetul, căci efectul este mult mai mare la pagina web. Internetul oferă posibilitatea de a oferi publicului cele mai proaspete informații foarte rapid, ceea ce nu este valabil pentru versiunea printată. Criza financiară, desigur, ne-a lovit dur. Deja 10% din angajați au fost reduși, momentan mai avem 80 de angajați.*

Viitorul mass-media din SUA, în special al celei printate, este departe de a fi roz la capitolul surse financiare, deoarece Internetul, practic, „fură” peste 70% din piața locală de publicitate.

Staci Weber, media services Agenția de publicitate „Greenhaus”: *Cu siguranță viitorul aparține Internetului, cei mai mulți clienți care apelează la noi, doresc amplasarea reclamei lor în Internet. Aici și prețurile sînt mai accesibile. Dacă o pagină într-un ziar poate costa și \$40 mii, apoi un banner - doar \$500. Prețurile la reclama on-line cresc an de an și această tendință se va menține. Criza economică, cu siguranță, a lovit dur în toți. De exemplu, agenția noastră, în 2007, avea 36 de angajați, acum, din cauza că avem mai puțin clienți, am rămas doar cu 17.*

Desigur, situația mass-media din SUA, deși nu este la moment prea favorabilă, nici nu poate fi comparată cu ceea ce se întîmplă în Republica Moldova. Jurnaliștii din SUA, practic, nu știu ce înseamnă cenzură, intimidare sau chiar amenințarea cu moartea. Jurnaliștii din SUA obțin informațiile necesare foarte ușor, iar atunci cînd realizează o investigație, poliția îi va susține și se va autosesiza. Jurnaliștii din SUA au salarii suficient de mari pentru a nu fi corupți, dar și pentru a realiza noi proiecte și a se dedica activității lor. Jurnaliștii din SUA sînt, cu adevărat, mîndria societății și spaima funcționarilor corupți. Jurnaliștii din Moldova pot doar visa la toate acestea.

San Diego – o destinație perfectă

Deși criza financiară lovește dur în economia SUA, viața locuitorilor de aici nu pare a fi prea afectată. Poate că vinovate de această impresie se fac

soarele și oceanul, care creează buna dispoziție 24 de ore din 24. San Diego este un oraș situat pe coasta Californiei de sud, aflat în colțul de sud-vest al SUA. În anul 2008, orașul avea o populație de cca 2 mln. de locuitori. Orașul este o importantă stațiune balneară. Zona metropolitană San Diego este a șaptesprezecea ca mărime din SUA, cu o populație de peste 2,9 milioane locuitori. Aflat la nord de frontiera cu Mexicul, San Diego are baze ale Marinei Militare SUA (United States Navy), Pazei de Coastă (United States Coast Guard) și ale Pușcașilor Marini (United States Marine Corps), multe mile de plajă și un climat plăcut, mediteranean. Temperatura medie anuală este de 18°C (64,4 grade Fahrenheit). Economia orașului este bazată pe turism, comerț, agricultură, industria maritimă, militară, biotehnologie, computere și electronice.

Universitatea California și instituțiile de cercetări din Torrey Mesa oferă o bază importantă de inovații tehnologice, pe lângă numeroasele companii de înaltă tehnologie și biotehnologie din zonă, precum Qualcomm, Neurocrine, Illumina și Genentech of Oceanside.

Printre atracțiile turistice majore se numără plajele și golfulurile zonei, parcul Balboa cu numeroasele sale muzee, grădina zoologică (renumită în întreaga lume), Sea World și Old Town, locul

așezării primilor coloniști spanioli.

Centrul orașului este în golful San Diego, portul celei mai mari flote din lume, incluzând două super-portavioane (USS Nimitz și USS Ronald Reagan), cinci vase-amfibii de asalt, mai multe submarine și vase mai mici.

Deoarece San Diego este amplasat într-o zonă seismică, aici nu prea sînt clădiri înalte, doar cîteva în centrul orașului. În general, lumea de aici trăiește în case cu 1-2 etaje. Tradițional, acestea au cîte o mică grădină, dar și piscină. Transport public există, doar că foarte puțini îl folosesc. Majoritatea utilizează mașinile, fiecare membru al familiei are propriul automobil (se permite înscrisiunea numelui în locul numerelor de înmatriculare). Locuitorii din San Diego preferă să dețină în proprietate imobilele, cei care închiriază sînt doar cei săraci. În general, majoritatea trăiesc din credite: casă în credit, mașini în credit, mobilă în credit, reparație în credit etc. Totuși salariul mediu în acest oraș este de cca \$45 mii pe an, ceea ce este suficient pentru a acoperi toate cheltuielile curente.

Cît privește prețurile, atunci ca să mănînci în restaurant de clasă medie nu cheltuiești mai mult de \$15, iar în fastfood-urile din oraș se poate și cu \$3-5. Nici hainele nu sînt scumpe, dar trebuie să ții cont, că pentru acestea

se achită o taxă suplimentară. Mai grea e viața pentru amatorii de băuturi alcoolice și țigări. În magazinele din San Diego, prețul mediu al unei beri de 0,33 este de cca \$1,5-2, în restaurante însă - de pînă la \$5, iar în Grădina zoologică chiar și \$7,5. Trebuie să mai ții seama și de faptul că în magazine băuturile alcoolice nu se vînd fără prezentarea unui act de identitate, care ar confirma că cumpărătorul are, cel puțin, 21 de ani. Cei care fumează vor trebui să scoată din buzunar pentru un pachet de țigări, cel puțin, \$3-4.

Cine a spus că americanii sînt egoiști și trăiesc doar pentru sine, plus la aceasta mai sînt și obezi? Cred că o vizită chiar scurtă de tot în San Diego vă va face să scăpați de aceste stereotipuri. Oamenii ce locuiesc aici sînt foarte amabili, educați și prietenoși. Media de copii per familie este de trei. Cît privește obezitatea, apoi, cel puțin, în acest oraș, oamenii sînt supli și foarte drăguți, iar fastfood-ul nu e la mare căutare, de mai mare succes se bucură mîncarea mexicană. Cu siguranță că și locuitorii SUA se confruntă cu probleme. Și aici există sărăcie, corupție și birocrație, totuși SUA rămîne pămîntul unde toate visele pot deveni realitate, căci posibilitățile existente aici sînt nelimitate!

P.S.: Călătoria înapoi spre casă nu a fost cea mai plăcută. După ce avionul cu care zburam spre Chicago a nimerit în furtună și am avut parte de emoții nu tocmai frumoase, decolarea spre Frankfurt a avut loc cu o întîrziere de aproape 2 ore, din care cauză am pierdut avionul spre Chișinău. Deoarece nimeni din noi nu deținea viză Schengen, responsabilii de la aeroport ne-au anunțat că nu ne pot scoate din zona de tranzit pentru a ne caza la un hotel, astfel încît ne-am petrecut noaptea pe scaunele aeroportului. Totuși aventura din aeroport nu se termină aici, căci, spre deosebire de mulți alții, noi vom încerca să ne apărăm drepturile în instanțele de judecată, dar aceasta este deja o altă istorie. ■